

บทที่ ๕

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครู เพชรบุรี เกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้คือ ความเข้าใจในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา การทำบันทึกการสอน และกิจกรรมการสอน การผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการประเมินผล
๒. เพื่อศึกษาปัญหาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครู เพชรบุรีที่เกิดจากการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง
๓. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา ตลอดจนความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครู เพชรบุรี
๔. เพื่อศึกษาว่า นักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา ต้องการความช่วยเหลือในด้านใดบ้าง เพื่อปรับปรุงการสอนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของโครงการฝึกสอน
๕. เพื่อเสนอแนะวิธีการปรับปรุงและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของการฝึกสอน อันจะเป็นผลให้การเตรียมครูสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู เพชรบุรีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบให้เลือกราย (Check - list) แบบให้เติมข้อความในช่องว่าง (Completion - item) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating - scale) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้กับนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของวิทยาลัยครู เพชรบุรี และครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนที่รับนักศึกษาไปฝึกสอน จำนวน ๔๓ โรงเรียน รวมทั้งอาจารย์นิเทศจากวิทยาลัยครู เพชรบุรีด้วย

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทั้งหมด ๔๖๗ ชุด เป็นแบบสอบถามนักศึกษาฝึกสอน ๒๕๐ ชุด ได้รับคืนมา ๑๘๘ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๒๐ เป็นแบบสอบถามอาจารย์นิเทศ ๑๗ ชุด ได้รับคืนมา ๑๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ และเป็นแบบสอบถามครูพี่เลี้ยง ๒๐๐ ชุด ได้รับคืนมา ๑๕๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕๐ ข้อมูลเหล่านี้ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อการวิจัยดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ตามจุดมุ่งหมายดังนี้

๑. แบบสอบถามตอนที่ ๑ ซึ่งเป็นแบบสอบถามถึงรายละเอียดของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง เป็นคำถามประเภทให้เลือกตอบ และเติมข้อเท็จจริงในช่องว่าง วิเคราะห์โดยใช้การอยละ
๒. แบบสอบถามตอนที่ ๒ ซึ่งเป็นแบบสอบถามถึงการดำเนินงานนิเทศการสอนของ อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง คำถามที่เป็นแบบให้เลือกตอบวิเคราะห์โดยใช้การอยละ ส่วนคำถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าวิเคราะห์โดยใช้หน้าหนักเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
๓. แบบสอบถามตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนตามความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์โดยใช้หน้าหนักเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
๔. แบบสอบถามตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามปัญหาของนักศึกษาฝึกสอนในการนิเทศการสอนระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ตลอดจนปัญหาของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงที่มีต่อการนิเทศการสอนร่วมกัน เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์โดยใช้หน้าหนักเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

สรุปผลของการวิจัย

ตอนที่ ๑ รายละเอียดเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง

๑.๑ รายละเอียดเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอน

นักศึกษาฝึกสอนที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้มีจำนวน ๑๕๔ คน เป็นชาย ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘๘ เป็นหญิง ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๑๒ จำนวนชั่วโมงที่ต้องฝึกสอนโดยเฉลี่ย ๑๐.๒๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากการสอนวิชาสังคมศึกษาแล้ว นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่จะสอนวิชาต่อไปนี้ เป็นวิชาารวมอีก ๒ วิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ พละนาวมัย ภาษาไทย ศิลป คณิตศาสตร์ ฯ นักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ต้องทำหน้าที่ครูประจำชั้นคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๓ และที่คงทำหน้าที่ครูประจำชั้นร้อยละ ๗๖.๘๗ สำหรับเหตุผลที่ได้ฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา

ที่มากที่สุด ได้แก่ เลือกสอนวิชานี้เพราะชอบเรียนมาก่อน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๓ รองลงมา ได้แก่ ไม่มีโอกาสเลือก เนื่องจากโรงเรียนฝึกสอนจัดไว้ให้แล้ว ร้อยละ ๑๘.๑๘ นอกจากการ สอนแล้ว นักศึกษาฝึกสอนร้อยละ ๔๔.๓๔ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน ที่ไม่มีส่วนร่วมมีเพียงร้อยละ ๑๑.๑๖ กิจกรรมพิเศษที่นักศึกษาฝึกสอนปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การ จัดงานวันเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐๐ รองลงมาได้แก่การพัฒนาโรงเรียนร้อยละ ๔๔.๐๐

๑.๒ รายละเอียดเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ที่ไคনীเทศก์ศึกษาศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา มีจำนวน ทั้งสิ้น ๑๗ คน เป็นชาย ๗ คน และหญิง ๑๐ คน มีอายุเฉลี่ย ๓๑.๖๒ ปี วุฒิของอาจารย์ นิเทศก์ประเภทสามัญมีระดับปริญญาตรี ๒ คน วุฒิประเภทวิชาครูมีระดับปริญญาตรี ๑๒ คน ระดับ ปริญญาโท ๓ คน อาจารย์นิเทศก์จำนวน ๓ คน เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ส่วนอีก ๑๔ คน ไม่เคย อาจารย์นิเทศก์ที่เคยทำหน้าที่นิเทศการสอนมาแล้วโดยเฉลี่ย ๑.๑๕ ปี ชั่วโมงนิเทศโดยเฉลี่ย ๒๕.๓๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อาจารย์นิเทศก์แต่ละคนรับผิดชอบนักศึกษา ฝึกสอนเฉลี่ยแล้ว ๔๗.๒๔ คน นอกจากการนิเทศการสอนแล้ว อาจารย์นิเทศก์ ๒ คน ต้องทำงาน ด้านการปกครอง รองลงมาได้แก่งานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และงานธุรการ ส่วนการสอน ภาคค่ำ อาจารย์นิเทศก์ ๔ คน ต้องทำการสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง

๑.๓ รายละเอียดเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง

ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษามีจำนวนทั้งหมด ๑๕๕ คน เป็นครูชาย ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑๘ เป็นครูหญิง ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘๐ อายุเฉลี่ยของครูพี่เลี้ยง ๓๔.๐๗ ปี วุฒิของครูพี่เลี้ยงประเภทสามัญระดับ ม.๖ หรือ ม.ศ.๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๑ วุฒิประเภทวิชาครู ระดับ ป.ป., ป.กศ. หรือเทียบเท่า ร้อยละ ๓๑.๖๑ ระดับ ป.ม., ป.กศ.สูง หรือ อ.กศ. ร้อยละ ๕๖.๗๗ ครูพี่เลี้ยงที่เคยทำหน้าที่นิเทศมาแล้ว โดยเฉลี่ย ๓.๐๓ ปี ระดับชั้นเรียนที่ครูพี่เลี้ยงนิเทศการสอนมากที่สุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๐ รองลงมาคือชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ร้อยละ ๒๖.๕๔ ครูพี่เลี้ยงแต่ละคน รับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอนโดยเฉลี่ย ๑.๑๗ คน ส่วนใหญ่ครูพี่เลี้ยงถึงร้อยละ ๕๖.๗๗ ทำหน้าที่ นิเทศการสอนตลอดทั้ง ๓ ภาคเรียน สำหรับการเตรียมตัวในการปฏิบัติหน้าที่ มีครูพี่เลี้ยง ร้อยละ ๓๖.๑๓ ทราบล่วงหน้ากว่า ๓ สัปดาห์ รองลงมาคือทราบล่วงหน้า ๑ สัปดาห์ คิด เป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ ครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๔๓.๒๒ ต้องทำหน้าที่ทางด้านการเสริมหลักสูตร

รองลงมาคือ งานค่านปกรองและธุรการ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๕ นอกจากนี้ครูพี่เลี้ยงถึงร้อยละ ๕๕.๕๕ ไม่เคยได้รับการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอนในโครงการฝึกสอนมาก่อน ผู้ที่เคยได้รับการศึกษาหรืออบรมมีเพียงร้อยละ ๔๕.๑๖

ตอนที่ ๒ การดำเนินงานนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง

๒.๑ การปฏิบัติของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงในการนิเทศการสอน

อาจารย์นิเทศทั้ง ๑๗ คน ทำหน้าที่นิเทศหลายสาขาวิชา และอาจารย์นิเทศ ๑๖ คน ได้รับคำแนะนำจากผู้ดำเนินงานนิเทศคนก่อน ๆ คำแนะนำที่อาจารย์นิเทศได้รับมากที่สุดร้อยละ ๗๖.๔๗ ได้แก่ แนวการนิเทศการฝึกสอนและปัญหาอุปสรรคที่พบจากการนิเทศครั้งก่อน รองลงมาคือวิธีการปรับปรุงการฝึกสอน และมีอาจารย์นิเทศเพียง ๑ ใน ๑๗ คน ที่เคยสาธิตวิธีสอนที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาฝึกสอนในระยะปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอน

สำหรับครูพี่เลี้ยง ได้แก่การให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าสังเกตการสอน ครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๖.๑๓ ได้ให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าสังเกตการสอนของตนก่อน และในจำนวนที่ให้สังเกตการสอนนี้ ส่วนใหญ่ให้สังเกตการสอนเป็นเวลา ๑ สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๗๑ รองลงมาคือให้สังเกตต่ำกว่า ๑ สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๔ หลังจากนักศึกษาฝึกสอนเข้าสอนเองแล้ว มีครูพี่เลี้ยงเพียงร้อยละ ๔๐.๖๕ ที่ให้กลับมาสังเกตการสอนอีก ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๔๕ ให้สังเกตเป็นบางครั้งหรือตามโอกาสที่มี ส่วนครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๑๔.๕๕ ให้สังเกตการสอนอีก ๑ สัปดาห์

๒.๒ การช่วยนักศึกษาฝึกสอนเตรียมการสอนด้านเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา อาจารย์นิเทศ ร้อยละ ๖๔.๗๑ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๖.๕๔ ให้คำปรึกษาในการใช้หลักสูตรและประมวลการสอน ซึ่งนับว่ามากกว่าการช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ รองลงมาสำหรับอาจารย์นิเทศคือ การให้คำปรึกษาในการใช้หนังสือคู่มือต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๔ ส่วนครูพี่เลี้ยงได้แก่ให้คำปรึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐๓

๒.๓ การให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนในการทำบันทึกการสอน อาจารย์นิเทศทั้งหมด และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๔.๑๘ แนะนำนักศึกษาฝึกสอนในการทำบันทึกการสอน คำแนะนำที่อาจารย์นิเทศเน้นมากกว่าวิธีอื่น ๆ ได้แก่ การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาใช้เพื่อให้นักเรียนสนใจการเรียน ส่วนคำแนะนำของครูพี่เลี้ยง เน้นความสำคัญปานกลางทุกข้อ

๒.๔ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

- การแนะนำให้สอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงที่แนะนำให้ให้นักศึกษาฝึกสอนสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ คำแนะนำที่อาจารย์นิเทศก์ เน้นมากกว่าวิธีอื่น ๆ คือ การสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุและผล สำหรับครูพี่เลี้ยง เน้นการสอนเพื่อให้นักเรียนรู้จักปรับตัวเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มากกว่าวิธีอื่น ๆ

- การสอนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตร อาจารย์นิเทศก์ร้อยละ ๘๘.๒๔ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๘๘.๓๕ แนะนำให้นักศึกษาฝึกสอนในการสอนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา คำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ส่วนมากแนะนำให้สอนเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันถึงร้อยละ ๗๐.๕๘ ส่วนครูพี่เลี้ยง แนะนำให้สอนเนื้อหาในหลักสูตรทุกตอนและเพิ่มเติมเนื้อหาบางอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔๕

- วิธีสอนวิชาสังคมศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๑๐๐ และ ๘๘.๖๔ ตามลำดับ แนะนำวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาให้แก่ นักศึกษาฝึกสอน วิธีสอนที่อาจารย์นิเทศก์ เน้นความสำคัญมากกว่าวิธีอื่น ๆ คือ วิธีให้เรียนตามแบบเรียนทุกตอน แล้วแบ่งเวลาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่เรียนมา ส่วนครูพี่เลี้ยงแนะนำวิธีสอนวิธีต่าง ๆ แก่ นักศึกษาฝึกสอนโดยไม่ให้ความสำคัญปานกลางทุกข้อ

- การจัดกิจกรรมประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ร้อยละ ๘๘.๒๔ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๘๐.๘๗ ได้แนะนำให้ นักศึกษาฝึกสอนจัดกิจกรรมประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา กิจกรรมที่อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงแนะนำมากที่สุด ได้แก่ การจัดมุมสังคมศึกษา

- การวัดผลการเรียนของนักเรียน อาจารย์นิเทศก์ร้อยละ ๑๐๐ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๘๘.๗๑ แนะนำวิธีวัดผลให้นักศึกษาฝึกสอน คำแนะนำโดยเฉลี่ยของอาจารย์นิเทศก์ในการวัดผลการเรียนของนักเรียนมีความสำคัญปานกลางทุกข้อ สำหรับครูพี่เลี้ยงได้แนะนำวิธีวัดผลด้วยการทดสอบแบบข้อเขียน การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน และการให้นักเรียนตอบคำถามปากเปล่ามากกว่าวิธีวัดผลด้วยวิธีอื่น ๆ

๒.๕ การตรวจบันทึกการสอน

- การให้เวลานักศึกษาฝึกสอน เตรียมการสอน อาจารย์นิเทศก์ร้อยละ

๑๐๐ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๐.๖๕ ให้นักศึกษาฝึกสอน เตรียมการสอนไว้สำหรับสอน ๑ สัปดาห์ มากกว่าการ เตรียมการสอนแบบอื่น ๆ

- การตรวจบันทึกการสอน ในการตรวจบันทึกการสอนแต่ละครั้ง อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ ๕๒.๕๓ ตรวจจนสังเกตการสอนทุกครั้ง ส่วนครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๗.๕๒ ตรวจโดยมีกำหนดเวลาที่แน่นอน

- การใช้เวลาในการตรวจบันทึกการสอน อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ ๗๖.๕๗ ใช้เวลาในการตรวจบันทึกการสอนของนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคน ต่ำกว่า ๓๐ นาที ส่วนครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๖๐.๐๐ ใช้เวลาในการตรวจระหว่าง ๓๐ นาที ถึง ๑ ชั่วโมง

๒.๖ การปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยงและครูพี่เลี้ยงในการสังเกตการสอน นักศึกษาฝึกสอน

- วิธีการสังเกตการสอนนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ ๑๐๐ สังเกตการสอนเป็นบางชั่วโมงตลอดทั้ง เทอม สำหรับครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕.๐๓ สังเกตการสอนทุกชั่วโมงในระยะเริ่มฝึกสอนใหม่ ๆ แต่ระยะหลังสังเกตเป็นบางชั่วโมง

- เวลาที่ใช้ในการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ ๑๐๐ สังเกตการสอนเพียงบางส่วนของคาบเวลาตลอดระยะเวลาที่ฝึกสอน สำหรับครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๔๖.๔๕ สังเกตเต็มคาบเวลาสอนในระยะแรกของการฝึกสอน ต่อมาจึงสังเกตเพียงบางส่วนของคาบเวลา

- การปฏิบัติในการสังเกตการสอน ในการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ ๑๐๐ ใช้การเขียนวิจารณ์การสอนย่อ ๆ ในกระดาษ และวิจารณ์การสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วยคำพูด สำหรับครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๗๕.๐๖ ใช้วิธีวิจารณ์การสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วยคำพูด

๒.๗ การร่วมปรึกษาของอาจารย์พี่เลี้ยงและครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาฝึกสอน และระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงกับครูพี่เลี้ยง

- เวลาในการประชุมปรึกษากับนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ ๔๗.๐๖ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๕.๕๔ ใช้เวลาในการประชุมปรึกษากับนักศึกษาฝึกสอนไม่แน่นอน คือ การประชุมอาจมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้น

- ลักษณะของการประชุมกับนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง ร้อยละ

๓๐.๕๕ ใช้การประชุมนักศึกษาฝึกสอน เป็นกลุ่ม ส่วนครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๕๒.๒๖ ใช้การประชุม เป็นรายบุคคล

– การร่วมปรึกษาของอาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยง อาจารย์ เทศก์ ร้อยละ ๓๖.๔๓ และครูพี่เลี้ยงร้อยละ ๓๐.๖๐ ปรึกษาร่วมกันเป็นครั้งคราว

๒.๕ การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอน ความคิดเห็นของ อาจารย์ เทศก์โดยเฉลี่ย พิจารณามันที่การสังเกตการสอนและการสอบถามมีความสำคัญมาก ในการประเมินผลการฝึกสอน สำหรับครูพี่เลี้ยงโดยเฉลี่ยแล้วพิจารณาจากบันทึกการสอน พฤติกรรม ของนักศึกษาฝึกสอนขณะปฏิบัติงานประจำวัน ปฏิกริยาของนักเรียนที่มีต่อนักศึกษาฝึกสอน และการ สอบสอน ว่าเป็นเครื่องมือและพฤติกรรมที่มีความสำคัญมากในการประเมินผล

ตอนที่ ๓ ปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอน

๓.๑ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตร โดยเฉลี่ย แล้ว ความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนที่มีต่อความเข้าใจเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรนั้น เห็น ค่อนข้างมาก สำหรับอาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยง ความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่มีต่อความเข้าใจ เนื้อหาวิชา สังคมศึกษาในหลักสูตรของนักศึกษาฝึกสอนโดยเฉลี่ยแล้ว เห็นด้วยในระดับปานกลาง

๓.๒ ปัญหาเกี่ยวกับการทำบันทึกการสอนและกิจกรรมการสอน ความคิดเห็น ส่วนใหญ่ของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์ เทศก์ และครูพี่เลี้ยง ที่มีต่อการทำบันทึกการสอน และ กิจกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอน โดยเฉลี่ยแล้วมีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาฝึกสอน มีปัญหาในระดับปานกลาง

๓.๓ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน ความคิดเห็นส่วนใหญ่ ของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์ เทศก์ และครูพี่เลี้ยง ที่มีต่อการผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน ของนักศึกษาฝึกสอน โดยเฉลี่ยแล้วมีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาในระดับ ปานกลาง ส่วนที่เห็นด้วยน้อย ซึ่งนักศึกษาฝึกสอนเห็นพ้องกับครูพี่เลี้ยง ได้แก่ความเห็นที่ว่า โรงเรียนฝึกสอนไม่สนับสนุนในการผลิตอุปกรณ์การสอน และนักเรียนไม่สนใจต่อการใช้อุปกรณ์ การสอนของนักศึกษาฝึกสอน

๓.๔ ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผล นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์ เทศก์ และครูพี่เลี้ยง มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ต่อการประเมินผลของนักศึกษาฝึกสอน โดยเฉลี่ยแล้วมี ความเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาปานกลาง ในจำนวนนี้ ความเห็นของอาจารย์

นี้ เทศก์และครูพี่เลี้ยงพ้องกันประการหนึ่ง คือ นักศึกษาฝึกสอนทำการประเมินผลแต่ละชั่วโมงที่สอนไม่ได้

สำหรับปัญหาอื่น ๆ ของนักศึกษาฝึกสอนในการสอนวิชาสังคมศึกษา ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

นักศึกษาฝึกสอน

๑. หาอุปกรณ์ไต่ยาก โรงเรียนฝึกสอนก็ขาดแคลนอุปกรณ์เพราะอยู่ไกลตัวเมือง

๒. ขาดความสามารถที่จะเร้าให้นักเรียนสนใจการสอนในชั้นเรียน

๓. ควบคุมชั้นเรียนตามลำพังไต่ยาก

๔. เนื้อหาวิชาสังคมศึกษากว้างขวางเกินไป บางตอนยากแก่ความเข้าใจของผู้สอน และผู้เรียน

๕. ขาดห้องสมุด และหนังสือสังคมศึกษาที่ผู้สอนและผู้เรียนจะค้นคว้าเพิ่มเติม อาจารย์ในเทศก์

๑. นักศึกษาฝึกสอน เน้นความมุ่งหมายการสอนด้านความรู้ ความจำ มากเกินไป มักทำการสอนโดยไม่ยึดความมุ่งหมายเป็นหลัก

๒. นักศึกษาส่วนมากสอนหลายวิชา บางวิชาไม่มีความถนัด ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสอน

๓. นักศึกษาไม่พยายามใช้อุปกรณ์บางอย่างที่มีในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ ครูพี่เลี้ยง

๑. นักศึกษาฝึกสอนมีแนวการสอนแคบไป มักสอนแต่เนื้อหาในบทเรียน ทำให้เห็นว่ามีความรู้ในวิชาสังคมศึกษาไม่กว้างขวางพอ

๒. นักศึกษาขาดความสามารถที่จะควบคุมชั้นเรียน และทำให้นักเรียนไม่สนใจการเรียน

๓. นักศึกษามักไม่ค่อยปรึกษาปัญหาในการสอนกับครูพี่เลี้ยง

ตอนที่ ๔ พฤติกรรมในการนิเทศการสอนระหว่างอาจารย์ในเทศก์ ครูพี่เลี้ยงที่มีต่อนักศึกษาฝึกสอน และระหว่างอาจารย์ในเทศก์กับครูพี่เลี้ยง

๔.๑ พฤติกรรมของอาจารย์เทศก์ และครูพี่เลี้ยงที่มีต่อนักศึกษาฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนมีความเห็นว่า พฤติกรรมที่อาจารย์เทศก์ปฏิบัติมาก ได้แก่ การเขียนคำวิจารณ์ ของนักศึกษาฝึกสอนลงในสมุดบันทึก ซึ่งแจ้งติชมการสอนด้วยวาจา ให้นักศึกษาฝึกสอนทราบ และการประชุมเพื่อชี้แจง เป็นรายบุคคลหลังจากสังเกตการสอนไปแล้ว สำหรับครูพี่เลี้ยงปฏิบัติมาก ในลักษณะต่อไปนี้คือ ความสม่ำเสมอในการตรวจบันทึกการสอนของนักศึกษาฝึกสอนนำไป สอน ความเอาใจใส่ในการดูการสอนของนักศึกษาฝึกสอน และการเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอน ทำการสอนอย่างอิสระ

๔.๒ พฤติกรรมระหว่างอาจารย์เทศก์กับครูพี่เลี้ยง อาจารย์เทศก์มีความ เห็นว่าได้ปฏิบัติมากในพฤติกรรมต่อไปนี้คือ การทราบจุดมุ่งหมายที่ต้องปรึกษาร่วมกับครูพี่เลี้ยง และมีความยินดีที่จะนำปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ไปปรึกษากับครูพี่เลี้ยง สำหรับครูพี่เลี้ยง เห็นว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่ออาจารย์เทศก์โดยเฉลี่ยปฏิบัติปานกลางทุกข้อ

พฤติกรรมการนิเทศอื่น ๆ ของอาจารย์เทศก์และครูพี่เลี้ยงที่ก่อให้เกิด ปัญหาแก่นักศึกษาฝึกสอน ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมของอาจารย์เทศก์

๑. อาจารย์เทศก์แต่ละคนที่มาสังเกตการสอน ให้แนวคิดในการปรับปรุง การสอนไม่เหมือนกัน ทำให้นักศึกษาฝึกสอนปรับตัวลำบาก
๒. อาจารย์เทศก์ให้คะแนนน้อยเกินไป ไม่ยุติธรรม
๓. อาจารย์เทศก์มักตีมากกว่าชม
๔. อาจารย์เทศก์มักไม่รับฟังความเห็นของนักศึกษาฝึกสอน
๕. อาจารย์เทศก์ที่ไม่ได้สอนวิชาสังคมศึกษา ให้คำแนะนำในการสอนไม่

ชัด เจนพอ

พฤติกรรมของครูพี่เลี้ยง

๑. ครูพี่เลี้ยงมักไม่ค่อยแนะนำ ชี้แจงปัญหา หรือข้อบกพร่องให้นักศึกษา ฝึกสอนทราบ บางท่านไม่ให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษา
๒. มักตั้งหน้าที่ ไม่ช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนในการควบคุมชั้นเรียน
๓. ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอน บางครั้งก้าวก่ายการสอน ของนักศึกษาฝึกสอน

ส่วนความเห็นอื่น ๆ ของอาจารย์เทศก์และครูพี่เลี้ยง ที่มีต่อการร่วมปรึกษาระหว่างกัน มีสาระที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้คือ

ความเห็นของอาจารย์เทศก์

๑. ไม่ค่อยมีโอกาสนพบปรึกษากับครูพี่เลี้ยงได้มากเท่าที่ควร
๒. ครูพี่เลี้ยงมักไม่เปิดเผยข้อบกพร่องที่แท้จริงของนักศึกษาฝึกสอนให้ทราบ

ความเห็นของครูพี่เลี้ยง

๑. อาจารย์เทศก์มีเวลาพบปรึกษาค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่มุ่งแตจะนิเทศนักศึกษาฝึกสอนเท่านั้น
๒. อาจารย์เทศก์ไม่เปิดโอกาสให้ครูพี่เลี้ยง เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงการสอน ทำให้อาจารย์เทศก์ไม่เห็นปัญหาและพฤติกรรมที่แท้จริงของนักศึกษาฝึกสอน

วิจารณ์ผลและขอเสนอแนะ

เกี่ยวกับรายละเอียดของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์เทศก์ และครูพี่เลี้ยง

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาวิทยาลัยครูเพชรบุรี เมื่อพิจารณาถึงชั่วโมงที่สอนฝึกสอน จะเห็นว่ามีจำนวนพอเหมาะกับการทดลองปฏิบัติในหน้าที่ครู การที่นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่ไม่ต้องทำหน้าที่ครูประจำชั้น ทำให้ขาดทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ครูไปบ้าง ทางโรงเรียนฝึกสอนทดลองจนครูพี่เลี้ยงจึงน่าจะพิจารณาให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญบางอย่างของครูประจำชั้น เพื่อให้ได้มีประสบการณ์ก่อนออกไปปฏิบัติหน้าที่จริง ๆ สำหรับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษานั้น พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เลือกสอนวิชานี้ เพราะชอบเรียนมาก่อน ดังนั้นการที่ได้สอนวิชาที่ตนชอบ จึงย่อมจะมีความฉันทักและควรจะสอนได้ดีกว่าวิชาอื่น ๆ ที่ต้องสอนด้วยเหตุผลอื่น ๆ

สำหรับอาจารย์เทศก์ เมื่อพิจารณาถึงอายุและวุฒิแล้วจะเห็นว่า มีความเหมาะสมพอที่จะทำหน้าที่ได้ สำหรับประสบการณ์การนิเทศการสอน การที่อาจารย์เทศก์ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการสอนมาก่อน ย่อมจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ผลดีตามความมุ่งหมาย เนื่องจากคุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์เทศก์ประการหนึ่งคือ ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการนิเทศมานานพอควร และเป็นประสบการณ์อันพึงปรารถนา ดังนั้นวิทยาลัยครู

ควรที่จะจัดสัมมนาอบรมความรู้ทางการศึกษาและวิธีสอนในระดับที่จะตองนิเทศ หรืออาจทำหนังสือคู่มือการฝึกสอนการนิเทศ ให้อาจารย์นิเทศ เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาหรือประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์นิเทศ โดยเฉลี่ย ๑.๑๘ ปี แล้วจะเห็นว่า อาจารย์นิเทศก็มีประสบการณ์ในการนิเทศพอสมควร ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของการปฏิบัติงานในหน้าที่นิเทศการสอนได้ จึงอาจสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศ ควรจะพิจารณาทั้งประสบการณ์และวุฒิของอาจารย์นิเทศประกอบกันไปด้วย ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะให้อาจารย์ใหม่ หรือผู้ไม่เคยมีประสบการณ์มาทำหน้าที่อาจารย์นิเทศทันที

สำหรับจำนวนนักศึกษาที่ต้องรับผิดชอบโดยเฉลี่ย ๔๗.๒๔ คนนั้น จะเห็นได้ว่า อาจารย์นิเทศที่รับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอนมากเกินไป ซึ่งสาเหตุนี้เป็นสาเหตุใหญ่ที่พบกันทั่วไปในสถานผลิตครูระดับต่าง ๆ ของประเทศไทย การแก้ไขปัญหานี้ทางวิทยาลัยครูควรเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศให้มากกว่า และถ้าสามารถทำได้ควรให้อาจารย์นิเทศประจำหน่วยฝึกสอนโดยไม่ต้องมีชั่วโมงสอน การปฏิบัติหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ของอาจารย์นิเทศก็ควรจะได้รับยกเว้น ควรให้ทำหน้าที่นิเทศอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้ใช้เวลาปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกสอนมากที่สุด

สำหรับครูพี่เลี้ยง เมื่อพิจารณาอายุเฉลี่ยของครูพี่เลี้ยงแล้วจะเห็นได้ว่า ครูพี่เลี้ยงมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมเชื่อถือได้ สำหรับวุฒิสูงสุดของครูพี่เลี้ยงและเป็นวุฒิส่วนใหญ่ของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนได้แก่ ประโยคครูมัธยม หรือ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง อาจกล่าวได้ว่า ครูพี่เลี้ยงยังมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมที่จะทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงนัก จากการวิจัยของ คุณ^๑ พบว่า ครูพี่เลี้ยงควรมีวุฒิต่างปริญญาตรี และผ่านการสอนมาแล้ว ๒ - ๕ ปี จึงจะทำให้โครงการฝึกสอนประสบผลสำเร็จด้วยดี ดังนั้น เพื่อให้การฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาได้ผลดี จึงควรจัดหาทางเพิ่มวุฒิครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนให้ได้ถึงระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ

^๑Dan Boy Cooke, "Quantitative Standards for the Implementation of Qualitative Standards in Student Teaching Program," Dissertation Abstracts, 20 (September, 1960), 3465 - A.

เมื่อพิจารณาถึงประสพการณ์ในการปฏิบัติงานหน้าที่ครูพี่เลี้ยง โดยเฉลี่ยแล้วจะเห็นว่า ครูพี่เลี้ยงมีประสพการณ์ในการนิเทศมากพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คัลตัน^๒ ซึ่งพบว่า ประสพการณ์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับหน้าที่ครูพี่เลี้ยง สำหรับจำนวนนักศึกษาฝึกสอนที่ครูพี่เลี้ยงรับผิดชอบ โดยเฉลี่ย ๑.๑๗ คน นับว่าไม่มากจนเกินไปนัก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ คุก^๓ ที่เสนอว่า ครูพี่เลี้ยงในระดับประถมศึกษาไม่ควรมีนักศึกษาฝึกสอนในความรับผิดชอบมากกว่า ๑ คน นอกจากนี้เกี่ยวกับการเตรียมตัวในการปฏิบัติหน้าที่ครูพี่เลี้ยงนั้น ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ทราบล่วงหน้ากว่า ๓ สัปดาห์ นับว่ามีความเหมาะสม และเพียงพอที่จะวางแผนการปฏิบัติงานในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนให้โดยลึกลับ สำหรับการที่ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการนิเทศมาก่อน จึงควรจะเป็นหน้าที่ของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนฝึกสอนกับทางวิทยาลัย ในการจัดการศึกษาอบรม ตลอดจนจัดทำคู่มือในการนิเทศการสอนให้กับบุคคลที่จะทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยง เพื่อให้การนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง

ในการดำเนินงานนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา นั้น เป็นการนิเทศหลายสาขาวิชา ไม่มีอาจารย์เฉพาะสาขาวิชาที่ไปนิเทศการสอนนักศึกษาฝึกสอนในสาขาวิชานั้นได้โดยตรง การไม่มีอาจารย์นิเทศวิชาเฉพาะ จึงทำให้อาจารย์นิเทศก์มีโอกาสที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการสอนใคน้อย ในบางครั้งอาจารย์นิเทศก์ต้องไปนิเทศวิชาที่ตนไม่ถนัด เพราะขาดบุคลากร จริงอยู่แม้ว่าการนิเทศการสอนนั้น เนื้อหาวิชาที่จะต้องนิเทศเพียงในระดับประถมศึกษา อันเป็นความรู้พื้นฐานที่อาจารย์นิเทศก์ต้องมี แต่ทว่าพบเสมอว่าอาจารย์นิเทศก์ ลืมเนื้อหาบางอย่าง และการกำหนดทางวิชาการ ทำให้มีการแก้ไขเนื้อหา และหลักสูตร จึงไม่

^๒ Robert E. Dalton, "A Comparative Appraisal of Supervising Teacher and Student Teacher Performance as an Evaluation Technique in Student Teaching Program, "Dissertation Abstracts, 26 (August, 1965), 890 - 91 - A.

^๓ Cooke, Loc.cit.

ทราบว่า เนื้อหาที่นักศึกษาสอนไปมีความถูกต้องและความเหมาะสมเพียงใด แต่เมื่อพิจารณาจากปริมาณอาจารย์ที่มีอยู่ในแต่ละสาขาวิชา ซึ่งรับนิเทศการสอนโดยเฉลี่ย ๑๒.๒๐ ชั่วโมงในภาคกลางวัน การจะให้มีอาจารย์นิเทศเฉพาะสาขาวิชาเพื่อนิเทศนักศึกษาฝึกสอนโดยตรงจึงทำได้ยาก ดังนั้นสิ่งที่ควรจะต้องพึงเล็งมากคือ การหาทางให้อาจารย์นิเทศประจำสามารถทำหน้าที่แทนอาจารย์นิเทศเฉพาะวิชาให้ได้มากที่สุด ในการนิเทศการสอนแต่ละภาคเรียน จึงควรจัดให้อาจารย์นิเทศเฉพาะวิชาเข้าสังเกตการสอนในวิชานั้น และอาจารย์นิเทศประจำควรเข้าร่วมงานด้วยทุกครั้ง เพื่อศึกษาสถานการณ์ และการแก้ปัญหาที่พบในวิชาเหล่านั้น เพื่อเป็นการหาความรู้และประสบการณ์ และถ้าเป็นปัญหาทั่วไปที่อาจารย์นิเทศเฉพาะวิชาอาจจะมิได้คำนึงถึง อาจารย์นิเทศประจำจะได้อธิบายและเสนอแนะข้อแก้ไข ก็จะเป็นโอกาสที่อาจารย์นิเทศเฉพาะวิชาจะได้รับความรู้เรื่องกรณีพิเศษเพิ่มเติมเช่นกัน ส่วนการสาธิตวิธีสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกสอนนั้น มีอาจารย์นิเทศปฏิบัติเพียง ๑ คน ซึ่งน้อยเกินไป ปัญหาข้อนี้คล้ายคลึงกับการวิจัยของ พุจิตต์ สัตย์สงวน^๕ ที่พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีความต้องการให้มีการสาธิตวิธีสอนที่เหมาะสม ดังนั้น สถาบันฝึกหัดครูจึงควรจัดวิธีการสอนให้หลากหลาย ๆ แบบสำหรับวิชาต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาก่อนออกฝึกสอน

สำหรับการปฏิบัติของครูพี่เลี้ยงในการนิเทศการสอน ได้แก่ การให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าสังเกตการสอนครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าสังเกตการสอนก่อนเป็นเวลา ๑ สัปดาห์ และเมื่อนักศึกษาฝึกสอนได้สอนเองแล้วระยะหนึ่ง ครูพี่เลี้ยงบางคนได้ให้นักศึกษาฝึกสอนกลับมาสังเกตการสอนอีกเป็นบางครั้ง การให้นักศึกษาฝึกสอนสังเกตการสอนก่อนนี้ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และการสังเกตการสอนนั้นไม่ใช่จะให้สังเกตเฉพาะวิธีการสอนของครูพี่เลี้ยงเท่านั้น ควรจะรวมไปถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน เกี่ยวกับการสังเกตการสอนนี้

^๕ พุจิตต์ สัตย์สงวน การสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ กับการฝึกสอน ปีการศึกษา ๒๕๐๔ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๔).

ไอเซน และโอลสัน^๕ มีความเห็นว่า ครูที่เลี้ยงควรวินิจฉัยให้นักศึกษาฝึกสอนสังเกตการสอนและพฤติกรรม
 กันต่าง ๆ ทั้งก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติงานและในระหว่างการศึกษาฝึกสอน สำหรับนักศึกษาฝึกสอนเองก็จะ
 ต้องรูวาทคนจะสังเกตอะไร และสังเกตอย่างไร ภายหลังการสังเกตแล้วแต่ละครั้งควรวินิจฉัย
 การปรึกษาร่วมกันถึงสิ่งที่พบในการสังเกต การให้นักศึกษาฝึกสอนเข้าสังเกตการสอนของครู
 ที่เลี้ยงก่อนที่จะทำการสอนเองนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะนักศึกษาฝึกสอนจะได้มีโอกาสดูการ
 สอนของครูที่เลี้ยง ตั้งแต่การวางแผนการสอน วิธีการควบคุมชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
 ตลอดจนสามารถเห็นสภาพทั่ว ๆ ไป ของชั้นเรียน การแก้ปัญหาในชั้นเรียนของครูที่เลี้ยง และ
 การใช้เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

สำหรับการช่วยนักศึกษาฝึกสอนเตรียมการสอนด้านเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา อาจารย์
 นิเทศส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาในการใช้หลักสูตรและประมวลการสอน แต่ครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่ให้
 คำปรึกษาในการใช้หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษานั้น นอกจากนี้ทั้งอาจารย์นิเทศและครู
 ที่เลี้ยงควรวินิจฉัยแนะนำการใช้หนังสือประกอบการค้นคว้านอกเหนือแบบเรียน การจัดเนื้อหา
 ในบทเรียนให้พอเหมาะแก่เวลา และแนะนำวิธีรวบรวมเนื้อหานั้นมาจัดเป็นบทเรียนที่เหมาะสม
 อีกด้วย

การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์นิเทศและครูที่เลี้ยง
 โดยเฉพาะวิธีสอนวิชาสังคมศึกษานั้น การที่อาจารย์นิเทศเน้นวิธีให้เรียนตามแบบเรียนทุกตอน
 แล้วแบ่งเวลาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่เรียนมา อาจารย์นิเทศควรตระหนักว่า
 วิธีดังกล่าวจำเป็นต่ออาศัยทักษะในการตั้งคำถามเป็นอย่างมาก ซึ่งนักศึกษาฝึกสอนยังขาดทักษะ
 นี้อยู่เป็นส่วนใหญ่ เกี่ยวกับการฝึกทักษะในการตั้งคำถามนี้ อาจารย์นิเทศและอาจารย์ที่สอน
 วิธีสอนอาจนำเอาเทคนิคของการสอนแบบจุลภาค (Microteaching) มาใช้ในการฝึกทักษะ
 การสอนให้นักศึกษาด้วยก็จะยิ่งดี เพื่อจะช่วยให้นักศึกษาสามารถนำเอาทักษะการสอนเหล่านั้น
 ไปใช้ได้ สำหรับทักษะการตั้งคำถามในชั้นเรียนนั้น ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องสนใจเกี่ยวกับจุดมุ่ง-

^๕ Agnes Eisen, and Mabel Olson, "Meeting the Needs of Student
 Teacher : Class Experience, "The Supervising Teacher, INC TOWA : WM.C
 Brown Co., 1959, p.68.

หมายของการตั้งคำถาม ความเข้าใจ ตลอดจนมีทักษะโดยเฉพาะของการตั้งคำถาม และ การตั้งคำถามที่ดีนั้นจะช่วยให้เด็กเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่อาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยงแนะนำให้แก่นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ การจัดมุมสังคมศึกษานั้น อาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยงควรจะได้แนะนำถึงวิธีการจัดมุมสังคมศึกษา ที่น่าสนใจและมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการมาศึกษาด้วยตัวเองให้มากที่สุด

ในด้านการให้นักศึกษาฝึกสอน เตรียมการสอนนั้น อาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกันในการกำหนดให้นักศึกษาฝึกสอน เตรียมการสอนไวล่วงหน้า ๑ สัปดาห์ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะในระหว่างนั้นนักศึกษาฝึกสอนจะได้เตรียมตัวล่วงหน้าในด้านเนื้อหา วิธีสอน กิจกรรม และอุปกรณ์การสอน แต่จากข้อมูลที่พบปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนมักส่งบันทึกการสอน ให้ครูพี่เลี้ยงตรวจล่วงหน้า ๑ - ๒ วัน บางครั้งไม่ส่งให้ตรวจเลยก็มี และจากปัญหาของนักศึกษา ฝึกสอนจำนวนหนึ่งกล่าวว่า บางครั้งเมื่อนักศึกษาฝึกสอนส่งบันทึกการสอน ครูพี่เลี้ยงก็ไม่ได้ตรวจ ให้ ฉะนั้นในสองกรณีนี้จึงให้ผลเท่ากัน คือนักศึกษาฝึกสอนขาดการตรวจสอบขั้นต้นจากครูพี่เลี้ยง การสอนของนักศึกษาฝึกสอน จึงกลายเป็นการลองผิดลองถูก ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของ การเตรียมการสอนสำหรับนักศึกษาฝึกสอน ดังนั้นนักศึกษาฝึกสอนและครูพี่เลี้ยงควรจะต้องตระหนักถึง ความรับผิดชอบในหน้าที่ประการนี้ที่มีต่อกัน เพื่อให้การฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนสอดคล้องกับ เป้าหมายที่วางไว้ สำหรับการใช้เวลาในการตรวจบันทึกการสอนของนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคน อาจารย์ เทศก์ใช้เวลาต่ำกว่า ๓๐ นาที ส่วนครูพี่เลี้ยงใช้เวลาระหว่าง ๓๐ นาที ถึง ๑ ชั่วโมง นั้น จะเห็นได้ว่าทั้งอาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยงใช้เวลาอันน้อยเกินไปสำหรับการตรวจบันทึกการ สอนในหนึ่งสัปดาห์ เพราะไม่อาจจะสร้างแนวคิดและทัศนคติที่ดีให้แก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับ การวางแผนที่ดีในการสอนเมื่อต้องออกไปเป็นครูประจำการจริง ๆ ได้

เมื่ออาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยง เข้าสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ปรากฏว่า อาจารย์ เทศก์ทั้งหมดสังเกตการสอน เพียงบางส่วนของคาบ เวลาตลอดระยะเวลาของการฝึกสอน วิธีสังเกตดังกล่าวอาจารย์ เทศก์ย่อมจะไม่เห็นพฤติกรรมในการสอนโดยตลอดของนักศึกษา ซึ่ง อาจมีส่วนทำให้การประเมินผลการสอนของนักศึกษาฝึกสอนผิดพลาดไปได้ ส่วนวิธีการของครูพี่ เลี้ยงที่สังเกตการสอนเต็มคาบเวลาในระยะแรก ต่อมาจึงสังเกตเพียงบางส่วนของคาบเวลานั้น ก็นับว่ามีความเหมาะสมดี แต่การสังเกตในระยะหลังควรจะสังเกตสม่ำเสมอ โดยเฉพาะ พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนบางทักษะที่ยัง เห็นว่าบกพร่อง เพื่อช่วยปรับปรุงแก้ไขให้

ดีขึ้นสลบกันไป และเพื่อให้ได้เห็นภาพพจน์ของการสอนของนักศึกษาฝึกสอนต่อเนื่องไปจนจบ
โครงการ สำหรับการปฏิบัติในการสังเกตการสอนของอาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยง อาจารย์
นิเทศก์ใช้วิธีเขียนวิจารณ์การสอนย่อ ๆ และวิจารณ์ด้วยคำพูด ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ใช้วิธีวิจารณ์
การสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วยคำพูด ผลการวิจัยของครูพี่เลี้ยงตรงกับที่ สมพร สาริกบุตร^๒
ได้ค้นพบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงส่วนใหญ่วิจารณ์การสอนของนักเรียนฝึกสอนด้วยคำพูด ซึ่งจะเห็น
ได้ว่าการวิจารณ์การสอนด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว อาจทำให้ล้มวิจารณ์ในส่วนที่สำคัญบาง
อย่าง ดังนั้นจึงควรจะใช้บันทึกการสังเกตการสอนประกอบไปด้วย

ในการร่วมปรึกษาของอาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาฝึกสอนนั้น ส่วนใหญ่
ใช้เวลาไม่แน่นอน คือการประชุมอาจมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีดังกล่าวก็นับว่า
เหมาะสมตรงที่มีการยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น แต่ก็ควรจะมีกำหนดที่แน่นอนไว้ม่าง เพื่อให้
นักศึกษาฝึกสอนได้เกิดความมั่นใจที่จะไปพบปรึกษากับอาจารย์ เทศก์ และครูพี่เลี้ยง เมื่อมีปัญหา
หรือความจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น ส่วนการปรึกษาของอาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยง
ส่วนใหญ่มีการปรึกษาร่วมกัน เป็นครั้งคราว ทำให้เห็นได้ว่าการที่อาจารย์ เทศก์และครูพี่เลี้ยง
ไม่ค่อยมีโอกาสพบปะปรึกษากัน เท่าที่ควร ทำให้ขาดการประสานงานกันระหว่างโรงเรียนฝึกสอน
กับวิทยาลัยครู เป็นเหตุให้แต่ละฝ่ายไม่ทราบถึงปัญหาและความต้องการของกันและกัน เท่าที่ควร
ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นผลต่อคุณภาพของโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยอีกด้วย

การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์พิจารณาจากบันทึก
การสังเกตการสอนและการสอบสอน ส่วนครูพี่เลี้ยงพิจารณาจากบันทึกการสอน พฤติกรรมของ
นักศึกษาฝึกสอนขณะปฏิบัติงานประจำวัน ปฏิกริยาของนักเรียนที่มีต่อนักศึกษาฝึกสอน และการสอบ
สอน จะเห็นได้ว่า การประเมินผลเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง เพราะการฝึกสอนเป็นพฤติกรรม
ดังนั้นการประเมินผลจะมีความแม่นยำตรงค่อนข้างมาก ถ้าได้ใช้เครื่องมือและพฤติกรรมประกอบ

^๒ สมพร สาริกบุตร ปัญหาอาจารย์พี่เลี้ยงในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษาของ
นักเรียนครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนก
วิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖).

การพิจารณาหลาย ๆ อย่าง ดังนั้น การประเมินผลที่ได้จากการพิจารณาของอาจารย์ในเทตก็รวม
กับครูพี่เลี้ยง จึงควร เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน

ปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอน

เกี่ยวกับความเข้าใจใน เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตร นักศึกษาฝึกสอนและครูพี่เลี้ยง
มีความเห็นสอดคล้องกันอย่างมากในลักษณะของวิชาสังคมศึกษาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม และเป็นวิชาที่ศึกษาจากสิ่งที่ใกล้ตัวเองก่อนไปยังสิ่งที่ไกลตัว
ส่วนอาจารย์ในเทตเห็นว่า นักศึกษามีความเข้าใจปานกลาง ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมา เช่นนี้
ย่อมแสดงให้เห็นถึงการขาดการปรึกษาเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างฝ่ายในเทต คืออาจารย์
ในเทต และครูพี่เลี้ยง กับผู้ถูกนิเทศ คือนักศึกษาฝึกสอน เกี่ยวกับการ เน้นลักษณะที่สำคัญของ เนื้อหา
วิชาสังคมศึกษาในหลักสูตร ซึ่งอาจแก้ไขได้โดยการจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ (Workshop)
เพื่อพิจารณาทำความเข้าใจและตกลงในหลักการที่สำคัญร่วมกัน

สำหรับปัญหาการทำบันทึกการสอนและกิจกรรมการสอน นักศึกษาฝึกสอนมีความเห็นว่า
ความสามารถในการทำบันทึกการสอนและกิจกรรมการสอนของนักศึกษาเองอยู่ในระดับที่น่าพอใจ
มากหลายประการ แต่อาจารย์ในเทตและครูพี่เลี้ยง เห็นว่านักศึกษาฝึกสอนมีความสามารถปานกลาง
เป็นส่วนใหญ่ ความเห็นของนักศึกษาฝึกสอนสอดคล้องกับอาจารย์ในเทตเพียงประการเดียว คือ
การใช้วิธีสอนแบบบรรยายและอธิบายค่อนข้างมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักศึกษาฝึกสอน
ส่วนใหญ่ขาดความสามารถที่จะ เราให้นักเรียนสนใจการสอนในชั้นเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษา
ฝึกสอนนำวิธีการสอนไปใช้ไม่ถูก เพราะไม่เข้าใจวิธีสอนแบบต่าง ๆ อย่างแท้จริง ปัญหาดังกล่าว
นี้คล้ายคลึงกับการค้นพบของเวย์^๓ ในข้อที่ว่า นิสิตมีปัญหากับเทคนิคในการสอนบทเรียน การ

^๓H.W.Wey, "A Study of the Difficulties of Student Teachers and
Beginning Teachers in the Secondary School As a Basis for the Improvement
of Teacher Education with particular Reference to The Applachain State
Teachers College," Thesis Abstract, School of Education, Indiana University
Bloomington, 1950, p.132 - 135.

นำอภิปรายฯ และปัญหานี้ยังคงคล้ายคลึงกับการค้นพบของ คิลลีย์^๕ ซึ่งได้ค้นพบปัญหาของนิสิตฝึกสอน
 ในระดับชั้นประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยอินเดียนา ข้อที่ว่าปัญหาที่ยุ่งยากและเกิดขึ้นกับนิสิตมาก
 ที่สุด คือการสอนเด็ก นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังคงคล้ายคลึงกับการค้นพบของ ดร.จรรยาทัศน์
 พุกกะมาน^๖ ซึ่งได้วิจัยปัญหาและความยุ่งยากของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 และนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน ในข้อที่ว่านิสิตมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการ
 สอนและเกี่ยวกับการสอน การทำการอภิปราย

ด้านการผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน นักศึกษาฝึกสอนและครูพี่เลี้ยง เห็นปัญหาสอดคล้อง
 กัน เป็นส่วนมากว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาการผลิตและใช้อุปกรณ์การสอนระดับปานกลางและค่อนข้าง
 ขาดน้อย ส่วนอาจารย์เทศก์มีความเห็นประการหนึ่งว่า นักศึกษาฝึกสอนขาดความสามารถที่จะ
 หาแหล่งอุปกรณ์จากภายนอกโรงเรียนเป็นอย่างมาก และไม่ใช่อุปกรณ์บางอย่างที่มีอยู่ในโรงเรียน
 ให้เกิดประโยชน์ สำหรับปัญหาการใช้อุปกรณ์ของนักศึกษาฝึกสอนเองระบุไว้ประการหนึ่งเป็นส่วน
 มากกว่า หาอุปกรณ์ไต่ยาก เพราะโรงเรียนฝึกสอนอยู่ไกลจากตัวเมือง และมักไม่มีโอกาสปรึกษ
 กับอาจารย์เทศก์ถึงการใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน ปัญหาของนักศึกษา
 ฝึกสอนดังกล่าว คล้ายคลึงกับการค้นพบของ ดร.จรรยาทัศน์ พุกกะมาน^๖ ในข้อที่ว่า นิสิตมีปัญหา
 ยุ่งยากเกี่ยวกับการ เลือกลงและจัด เนื้อหาวิชาและอุปกรณ์การสอน

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอน คือการประเมินผล
 อาจารย์เทศก์และครูพี่เลี้ยงมีความเห็นสอดคล้องกันมากประการหนึ่งคือ นักศึกษาฝึกสอนทำการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๕N.E.Dilley, "Problems of a Group of Student Teachers in Elementary
 Education with Implication for the Improvement of Teacher Education at
 Indiana University," Thesis Abstract, School of Education, Indiana
 University, Bloomington, 1953, p.51.

^๖Charoontasana, Bukhamana, op.cit., p.275.

^๗Charoontasana, Bukhamana, op.cit., p.288.

ประเมินผลแต่ละชั่วโมงที่สอนไม่ได้ แต่นักศึกษาฝึกสอนเห็นว่าตนมีปัญหากลางคอบัญหาคงกล่าวตลอดจนปัญหาการประเมินผลการสอนอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่ ปัญหาการประเมินผลนี้ ถ้าอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ได้มีเวลาปรึกษากันเพียงพอ ก็จะให้ความเสนอแนะแนวทางการประเมินผลให้กับนักศึกษาฝึกสอนไม่มีความสอคล้องไ้มากยิ่งขึ้น

จากปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนที่สำคัญ ๆ ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ให้ความเห็นมา นั้นมักจะคล้ายกันกับการวิจัยของผู้วิจัยก่อน ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ในประเด็นที่สำคัญ ๆ เช่น การใช้วิธีเทคนิคการสอน วิธีสอน อุปกรณ์ และการปกครองชั้น ในการปรับปรุงคุณภาพการสอนของนักศึกษาฝึกสอนในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้น วิธีหนึ่งที่น่านำมาใช้คือ เทคนิคการสอนแบบจุลภาค เพราะเทคนิคนี้มีจุดประสงค์อย่างหนึ่ง คือ เตรียมให้นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนได้มีประสบการณ์ในการสอนก่อนสอนจริง โดยให้ฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นบางอย่าง เช่น การตั้งคำถาม การใช้อุปกรณ์ ฯลฯ จากการวิจัยของแอลแลน^{๑๑} ผลปรากฏว่านักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกแบบจุลภาคนี้ มีความสามารถในการสอนและการปรับปรุงทักษะต่าง ๆ ได้ดีกว่านักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับการฝึกแบบจุลภาค

พฤติกรรมในการนิเทศการสอนระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงที่มีผลต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนนั้น สำหรับพฤติกรรมของอาจารย์นิเทศก์ที่นักศึกษาฝึกสอนเห็นว่าปฏิบัติมาก สรุปได้ว่า เกี่ยวกับการชี้แจงข้อดีและข้อบกพร่องภายหลังการสังเกตการสอนไปแล้ว ส่วนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่นักศึกษาฝึกสอนที่สำคัญได้แก่ การที่อาจารย์นิเทศก์มาสังเกตการสอนไ้บ่อยครั้ง และแต่ละครั้งอาจารย์นิเทศก์แต่ละคนให้แนวคิดในการปรับปรุงการสอนไม่เหมือนกัน นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์ที่ไม่ได้สอนวิชาสังคมศึกษา มักให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนไม่รัดกุมพอ ปัญหาดังกล่าวแล้วนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เป็นปัญหาที่พบในการนิเทศของสถาบันฝึกหัดครูแทบทุกแห่ง เนื่องมาจากอาจารย์นิเทศก์มีจำนวนน้อย แต่ต้องรับผิดชอบนักศึกษา

^{๑๑} Dwight Allen, and Kevin Ryan, Microteaching (Reading, Addison Wesley Publishing Company, Inc., 1969), p. iv - v.

ฝึกสอนจำนวนมาก จึงทำให้การนิเทศไม่ได้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาฝึกสอนได้เท่าที่นักศึกษาฝึกสอนคาดหวังไว้ เนื่องจากอาจารย์เทศก์มีเวลาอยู่จำกัดในการออกไปนิเทศตามโรงเรียนในโครงการฝึกสอนให้ทั่วถึง วิทยาลัยจึงควรจัดเวลาให้กับนักศึกษาฝึกสอนจากโรงเรียนต่าง ๆ มาพบปะหารือกับอาจารย์ที่รับผิดชอบในวิชาที่ตนสอน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาของกันและกันในระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อนำไปแก้ปัญหของตนบ้าง การประชุมดังกล่าวควรจัดแบบการประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ศึกษามีเวลาค้นคว้าเอกสาร ดูการสาธิต และอภิปราย และควรกำหนดวัน เวลาที่แน่นอนในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งควร เป็นระยะที่อาจารย์ที่ปรึกษาของแต่ละวิชา และนักศึกษาที่มาประชุมไม่มีการสอนในเวลาดังกล่าว

สำหรับพฤติกรรมของครูพี่เลี้ยงที่ให้เวลาร่วมมือกับนักศึกษาฝึกสอนค่อนข้างมากกว่า อาจารย์เทศก์ ได้แก่ การตรวจบันทึกการสอน การสังเกตการสอน และการเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนสอนอย่างอิสระ นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกสอนจำนวนหนึ่งมีปัญหว่า ครูพี่เลี้ยงมักไม่ค่อยชอบพอร่องโรยหาบ ไม่ค่อยรับฟังความเห็นของนักศึกษาฝึกสอน และบางครั้งละทิ้งหน้าที่ พฤติกรรมนี้ให้เห็นถึงปัญหาของครูพี่เลี้ยงที่ไม่มีความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศการสอน ผลการวิจัยประการนี้ ตรงกับการค้นพบของ เดอ เกรนา^{๑๒} ที่พบว่าครูพี่เลี้ยงมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการสอนหลายประการ เช่น ปัญหาการช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนประเมินผลตนเอง ไม่สามารถแนะนำเกี่ยวกับวิธีการสอน และการทำบันทึกการสอนที่ดี และประสบความลำบากในการตั้งคำถามที่เหมาะสมแก่นักศึกษาฝึกสอน ปัญหาดังกล่าวสรุปให้เห็นว่าครูพี่เลี้ยงไม่มีความพยายามในงานนิเทศการสอนเพียงพอ ทำให้สถาบันผลิตครูบางแห่งไม่นำคะแนนการวัดผลของครูพี่เลี้ยงมาพิจารณา

ในการปฏิบัติหน้าที่นิเทศการสอนระหว่างอาจารย์เทศก์กับครูพี่เลี้ยงที่ติดอกติดใจ ทั้งอาจารย์เทศก์และครูพี่เลี้ยงให้ความเห็นพอสรุ้ได้ว่า ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในหน้าที่และปฏิบัติ

^{๑๒} Lydia D. De Grana, "A Study to Determine the Professional Problems of the Elementary School Cooperating Teachers of the University of Puerto Rico," Dissertation Abstracts, 27 (April, 1966), 780 - A.

ต่อกันปานกลาง ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ อาจารย์นิเทศก์มีเวลาปรึกษากับครูพี่เลี้ยงน้อยมาก ทำให้ครูพี่เลี้ยงไม่มีความสนิทสนมกับอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัย ผลการวิจัยนี้ ตรงกับการวิจัยของฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา^{๑๓} และมณฑา จันทระเกตุเล็ก^{๑๔} ที่พบว่าครูพี่เลี้ยงมีปัญหาที่ไม่สนิทสนมกับอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัย และมีการประสานงานกันยังไม่ดีพอ ซึ่งเป็นผลให้การร่วมมือที่จะช่วยเหลือและแก้ไขการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอนมีน้อย หรืออาจทำให้อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงให้คำแนะนำขัดแย้งกันในบางครั้ง ทำให้นักศึกษาฝึกสอนไม่ทราบจะปฏิบัติตามใครดี จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว วิทยาลัยจึงควรจัดให้มีโปรแกรมประชุมปรึกษารื้อหรือระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการสอน เสนอข้อบกพร่องและเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา เกี่ยวกับการสอนของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ควรสร้างความสนิทสนม และประสานงานกับครูพี่เลี้ยง เพื่อให้ครูพี่เลี้ยงเข้าใจงานของโครงการฝึกสอน และเพื่อให้ครูพี่เลี้ยงยินดีร่วมมือช่วยเหลือในการนิเทศการสอนนักศึกษาฝึกสอนอย่างจริงจัง

ขอเสนอแนะ

จากประมวลความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ที่มีต่อปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครู เพชรบุรีที่ผู้วิจัยได้สำรวจมานี้ จะเห็นว่า การฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาคควรจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่หลายประการ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องจากหลายฝ่ายทั้งวิทยาลัยครู โรงเรียนที่รับนักศึกษาฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงขอสรุปขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

^{๑๓}ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘).

^{๑๔}มณฑา จันทระเกตุเล็ก "การศึกษาความต้องการของครูพี่เลี้ยงในการสอนวิทยาศาสตร์" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๕).

สำหรับวิทยาลัยครู

๑. ทุกครั้งที่ส่งนักศึกษาออกฝึกสอน วิทยาลัยครูจะจัดให้มีการประชุมทำความเข้าใจความตกลงในหลักการต่าง ๆ และทำความเข้าใจต่อจุดมุ่งหมายและปรัชญาที่วางไว้ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิเทศการสอน และรวมทั้งตัวนักศึกษาฝึกสอนด้วย
๒. ฝ่ายบริหารการฝึกสอนควรได้สำรวจจำนวนนักศึกษาที่จะออกฝึกสอนล่วงหน้า จำนวนนักศึกษาในวิชาเฉพาะแต่ละวิชา หรือจำนวนนักศึกษาที่จะสอนได้ในแต่ละวิชา และส่งอัตราค่าจ้าง เหล่านั้นไปให้โรงเรียนฝึกสอนพิจารณาว่าจะสามารถให้นักศึกษาได้ฝึกสอนในวิชาต่าง ๆ นั้นมีจำนวนเท่าไร แล้วหัวหน้าฝ่ายฝึกสอนมาพิจารณาจัดสรรอัตราอีกครั้งหนึ่งเพื่อความเหมาะสม
๓. จัดให้มีโปรแกรมประชุมปรึกษาหารือระหว่างอาจารย์นิเทศกับครูพี่เลี้ยง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับการนิเทศการสอน เสนอข้อบกพร่องและการเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา เกี่ยวกับการสอนของนักศึกษาฝึกสอน
๔. จัดโปรแกรมให้นักศึกษาก่อนออกฝึกสอน ได้ไปสังเกตการสอนในโรงเรียนสาธิต เพื่อสร้างความคุ้นเคยต่อการฝึกงานเป็นขั้น ๆ เพื่อที่นักศึกษาจะไต่คอย ๆ คุ้นเคยและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
๕. อาจารย์ผู้สอนวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนวิชาเฉพาะควรจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำอุปกรณ์ที่จำเป็น และมีประโยชน์ในการสอน อาจจัดให้ทำเป็นเรื่องตามหลักสูตรของเด็กที่จะออกไปสอนทุกระดับ ซึ่งอาจจะจัดให้เป็น Kid Box ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนควรควบคุมคุณภาพของอุปกรณ์ที่ให้นักเรียนทำ ซึ่งอาจจะขอความร่วมมือไปทางแผนกศิลป์ และฝ่ายโสตทัศนศึกษา เพื่อป้องกันการศึกษาเปลี่ยนแปลงในการทำอุปกรณ์ของนักเรียน
๖. วิทยาลัยครูให้ความช่วยเหลือในการจัดหาวัสดุ และอุปกรณ์ให้แก่โรงเรียนฝึกสอน โดยจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ นำอุปกรณ์ไปหมุนเวียนให้ยืมหรือให้ใช้ตามโรงเรียนต่าง ๆ
๗. ควรจัดหาอาจารย์นิเทศไปดูการสอนของนักศึกษาฝึกสอนให้มากขึ้น เพื่อไม่ให้อาจารย์นิเทศกับนิเทศของนักศึกษาฝึกสอนมากเกินไป ซึ่งจะช่วยให้ช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนได้ไม่เต็มที่
๘. วิทยาลัยครูหาทางปรับปรุงคุณภาพของครูพี่เลี้ยง เพื่อจะช่วยเหลือการนิเทศได้มากขึ้น โดยการจัดอบรมการนิเทศการสอน การจัดอบรมความรู้และวิธีสอนแบบใหม่ ๆ สำหรับ

วิชาสังคมศึกษา และควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่ครูที่เลี้ยงในการศึกษาต่อไปในสถาบันแห่งนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มวิทยฐานะให้แก่ครูที่เลี้ยงด้วย

สำหรับโรงเรียนฝึกสอน

๑. ขอมอบบทบาทในอันที่จะร่วมมือกับสถาบันฝึกหัดครู เพื่อฝึกครูให้แก่สังคม เพื่อทดแทนครูรุ่นเก่าที่จะต้องหมดไป
๒. ควรวางแผนโครงการฝึกสอนร่วมกับสถาบันฝึกหัดครูอย่างใกล้ชิด
๓. ควรจัดหาครูที่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะดูแลช่วยเหลือ แนะนำนักศึกษาฝึกสอน
๔. ควรจัดการรายงานของนักศึกษาฝึกสอนให้มีความสมบูรณ์ในเรื่องเวลา คือ ไม่จำกัดชั่วโมงสอนติดกันตลอดจนไม่พัก
๕. ให้บริการความสะดวกในค่านอุปกรณ์การสอน การจัดที่ทำงานและพักผ่อนแก่นักศึกษาฝึกสอนให้เหมาะสม
๖. ปรึกษาคณะกบฏครูในโรงเรียนฝึกสอนในการยอมรับและมีมนุษยสัมพันธ์อันดี ให้ความอบอุ่นแก่นักศึกษาฝึกสอนในฐานะผู้ร่วมงานในอาชีพ

นักศึกษาฝึกสอน

๑. นักศึกษาฝึกสอนควรทำความเข้าใจและเตรียมตัวให้พร้อมทั้งในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา การทำโครงการสอน เนื้อหาวิชาที่จะสอน และวัสดุที่จะใช้ประกอบการสอน
๒. ควรหาโอกาสไปสังเกตการสอน และมีส่วนร่วมในการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายให้ทำการฝึกสอนหลาย ๆ ครั้ง ก่อนทำการฝึกสอน เพื่อจะได้เห็นแนวทางตลอดจนปัญหาในการสอนวิชานั้น ๆ และจะได้นำมาปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
๓. ควรศึกษาเกี่ยวกับสถานที่และบุคคลทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียนฝึกสอน เพื่อจะได้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี
๔. ควรยอมรับว่า อาจารย์ที่เทศก์ และครูที่เลี้ยง จะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการฝึกสอนได้

อาจารย์เทศก์

๑. อาจารย์เทศก์ควรจะได้รับการสัมมนาอบรม ความรู้ทางการศึกษา และวิธีสอน ในระดับที่จะต่องนเทศ เพื่อเป็นโอกาสที่จะตกลงกันในหลักการการนิเทศศึกษานิเทศก์ศึกษาฝึกสอน หรือ อาจทำหนังสือคู่มือสำหรับการฝึกสอน

๒. อาจารย์เทศก์ประจำควรประสานงานกับหมวดวิชาต่าง ๆ เพื่อขอให้อาจารย์ ในหมวดวิชาที่มีเวลาว่างไปนิเทศการสอน เพื่อเป็นแนวทางให้กับอาจารย์เทศก์ประจำ สามารถ ทำหน้าที่แทนอาจารย์เทศก์เฉพาะวิชาให้ได้มากที่สุด

๓. ควรมีการประชุมสัมมนากับนักศึกษานิเทศสอนในระหว่างนิเทศการสอนให้มากขึ้น เพื่อจะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักศึกษานิเทศสอนที่มีปัญหา

๔. ควรหาเวลาพบปะปรึกษากับครูพี่เลี้ยง เพื่อตกลงกันในหลักการการนิเทศ และ ปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษานิเทศสอนที่เกิดขึ้น เพื่อให้การประเมินผลการฝึกสอนเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ

๕. ควรยอมรับบทบาทและความสำคัญของครูพี่เลี้ยงในการนิเทศการสอน

ครูพี่เลี้ยง

๑. ควรมีความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ในเทศ และหน้าที่รับผิดชอบต่อนักศึกษานิเทศสอน

๒. ควรมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับงานทุกด้าน

๓. ครูพี่เลี้ยงควรจะใจกว้างพอที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษานิเทศสอนนำพญญาใหม่ ๆ ที่

เรียนมาทดลองใช้

๔. ไม่ควรมอบหมายงานให้นักศึกษานิเทศสอนรับผิดชอบมากเกินไป

๕. ควรร่วมมือกับอาจารย์เทศก์ เป็นอย่างดีในการแก้ปัญหาในการฝึกสอน และ การประเมินผลงานของนักศึกษานิเทศสอน

๖. ควรยอมรับนักศึกษานิเทศสอน และยินดีที่จะให้ประสบการณ์ต่างอาชีพครูแก่นักศึกษา ฝึกสอน.